

КОНЦЕПЦІЯ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Мірошніченко Т.В.,

*доцент кафедри початкової освіти, природничих
і математичних дисциплін та методик їх викладання*

Полтавський національний

педагогічний університет імені В.Г. Короленка,

м. Полтава, Україна

У статті розкрито теоретичні основи концепції життєтворчості крізь призму гуманістичної педагогіки. Акцентовано увагу на ролі освіти у виробленні життєвої стратегії людини, створенні умов для самореалізації, самоствердження як в особистісному, так і в професійному вимірах. Розкрито зміст поняття «життєтворчість». З'ясовано пріоритетність розвитку духовно-творчого потенціалу особистості дитини як запоруки її всебічного гармонійного розвитку на засадах особистісно орієнтованої парадигми.

Ключові слова: *життєтворчість, самореалізація, творчість, духовні цінності, творчий потенціал особистості.*

Питання значення освіти в системі творчої самореалізації, самоствердження особистості сьогодні набуває особливої актуальності в умовах розвитку гуманістично-орієнтованої педагогічної парадигми. Визнання людської особистості як найвищої цінності, створення сприятливих умов для розвитку її природних здібностей, задатків, розкриття творчого потенціалу в освітньому процесі – є головними умовами забезпечення життєтворчості людини. Завдяки інноваційним особистісно-орієнтованим технологіям розвитку особистості, реалізації принципу дитиноцентризму в педагогічному процесі, актуалізації індивідуально-духовного досвіду людини *освіта* стає фундаментальним чинником життєтворчості особистості. Заклад освіти має допомогти усвідомити цінність життя, гідного людини, виробити свою життєву стратегію, свій життєвий проект,

реалізувати положення: «Пізнаючи світ, пізнавай передусім самого себе». У сучасних умовах освіта є не просто підґрунтям особистої і професійної діяльності, вона сама являє собою один з ключових видів людської життєдіяльності, через який реалізується особистісна життєтворчість [1, с. 136-137].

Проблема життєтворчості зосереджується на проблемі творіння себе, побудові власного життя, виходячи з духовного світу, світогляду, цілей, стремлінь, зрештою – з розуміння сенсу життя. Успішність самореалізації людини у професійній та особистісній сферах залежить, насамперед, від усвідомлення себе активним суб'єктом життєтворчості, що передбачає особисто-орієнтовану практику гармонізації внутрішнього «Я» та з навколишнім світом.

Сучасні науковці (І. Єрмаков, Л. Сохань, Г. Несен, В. Нечипоренко) наголошують, що ідея життєтворчості полягає у становленні людини – не простого носія інформації, а людини-творця, людини з високими духовними цінностями. Квінтесенція педагогіки життєтворчості – від творчої особистості до мистецтва жити [2, с. 18].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про багатоаспектність трактування поняття «життєтворчість». Так, досліджуваний феномен розглядається як:

- духовно-практична діяльність особистості, націлена на творче проектування і здійснення її життєвого проекту, процес упорядкування подій життя особистості та її одночасне самовдосконалення [3, с. 59];

- особлива духовна активність особистості, що проявляється у способі організації життя, в життєвоважливих виборах, у постановці та вирішенні основних питань буття [4, с. 190];

- особливий тип життєдіяльності, за яким кожна мить є творчим актом, потенційною інновацією в будь-якій сфері життя людини та культури, що забезпечується та одночасно результується унікальністю людини [5, с. 16];

- інтегративна, духовна здатність суб'єкта організувати умови свого життя, перетворювати і розширювати свій життєвий світ, змінювати систему відношень до світу, інших людей і до себе в процесі розвитку індивідуальності [6, с. 25].

Отже, концепція життєтворчості – це не відірвана від життя людей абстрактна доктрина, а жива, динамічна, здатна до саморозвитку система, яка допомагає самоусвідомленню людиною своєї унікальності, неповторності та враховує реальні особливості динамічного життя людини в світі, що змінюється.

Ключовою ідеєю концепції життєтворчості особистості є визнання пріоритету *творчого потенціалу* в людині. Творчість – універсальна здатність особистості, що веде до всіх форм самовираження. Це питання набуло ґрунтовної розробки, зокрема, й у наукових доробках представників гуманістичної психології. Так, А. Маслоу розглядав творчість як рису, потенційно присутню у всіх людей від народження [7]. Хоча і визнавав, що більшість людей поступово втрачає цю якість у процесі життєвого шляху через «окультурення». Нам імпонує думка А. Маслоу, що здатність до творчого вияву сутнісних сил закладена в кожній особистості і не вимагає спеціальних талантів чи здібностей. Особливо ця ідея набуває значущості при реалізації особистісно орієнтованого навчання та виховання підростаючого покоління, зокрема, усвідомленні педагогами необхідності створення сприятливих психологічно комфортних умов для розкриття творчого потенціалу кожного вихованця, наявності віри в його сили, успіх, здібності тощо.

К. Роджерс креативність описував як характеристику повноцінно функціонуючої особистості [7]. Продукти творчості (ідеї, проекти, дії) і творчий образ життя з'являються у людини, яка живе «хорошим життям». На його думку, творчі люди прагнуть жити конструктивно і адаптивно у своїй культурі, у той же час задовольняючи власні найбільш глибокі потреби. К. Роджерс хотів, щоб людина звертала увагу на те, якою вона може бути: жити насичено, повністю усвідомлено, у повній мірі відчувати людське буття - «повноцінно функціонувати» [7, с. 273].

Отже, в основі концепції життєтворчості покладена ідея розвитку, саморозвитку, самореалізації особистості, здатної до творчого проектування власного життя, постановки життєвих цілей і способів їх досягнення. Одними із головних завдань педагога в